



ZAJEDNIŠTVO ZAJEDNICA U ŽUPNOJ KATEHEZI KAO PUT NOVE EVANGELIZACIJE

Osvrt na biblijsko-molitvenu zajednicu *Bog je ljubav*

ROZO PALIĆ

Franjevački trg 8, 42000 Varaždin

Primljeno:
1. 3. 2011.

Pregledni
članak

UDK 262.2

Sažetak

Živjeti zajedništvo u novom kulturološkom i religioznom kontekstu izazov je današnjem društvu. Usprkos suvremenoj mreži brze komunikacije čovjek proživljava duboku krizu identiteta, nemogućnost kreativnog i slobodnog suživota s bližnjima. Autor teksta zajedništvo u župnoj zajednici, s osobitim naglaskom na posebne zajednice i žive vjerničke krugove, vidi kao neophodan put u izgradnji i promicanju temeljnih kršćanskih i ljudskih vrijednosti. Crkva kao božanska ustanova proizlazi iz zajedništva koje živi u Bogu kao zajednici triju Osoba. Čovjek stvoren na sliku i priliku Božju živi iz tog zajedništva kao biće odnosa. Vjera kao najdublji izraz čovjekova odnosa prema Bogu i bližnjima proizlazi iz njegove ovisnosti o Bogu i ona ga vodi prema bližnjima. Posebne zajednice i živi vjernički krugovi su Božji dar Crkvi kao škole duhovnosti zajedništva kojima je svrha vježbanje i ostvarivanje darovane milosti po krštenju kao put življenja temeljnih kršćanskih kreposti – vjere, nade i ljubavi. U želji za okupljanjem suvremeni čovjek ponekad slijedi upitne modele okupljanja te pristupa sektama, povodi se za mentalitetom isključivosti ili se bavi okultizmom. Istinsko zajedništvo vjernika proizlazi iz riječi Božje i euharistije.

U članku se prikazuje biblijsko-molitvena zajednica *Bog je ljubav* kao model konkretnog iskustva mogućih zajednica u župnoj katehezi. Temelj zajednice je redovitost susreta njezinih članova koji se kroz liturgijska čitanja intenzivno pripremaju za nedjeljno euharistijsko slavlje gdje se okupljaju zajedno s cijelom župnom zajednicom.

Ključne riječi: Crkva, euharistija, župna zajednica, zajedništvo, župna kateheza, Biblija, biblijsko-molitvena zajednica, kršćanske kreposti

»Nato oni pripovjede ono s puta i kako ga prepoznaše u lomljenju kruha.«
(Lk 24, 35)

UVOD

Živimo u vremenu velikih i naglih previranja u Crkvi i svijetu. U suvremena čovjeka takve promjene izazivaju tjeskobu,

neizvjesnost. Čini se da vrtlog svjetskih zbivanja dotiče same korijene čovjekove osobnosti i žele ga istrgnuti iz stabilnosti u kojoj je ukorijenjen samim stvaranjem. Papa Benedikt XVI. u knjizi *Svjetlo svijeta* suvremena zbivanja u Crkvi i svijetu promatra kao znakove *»koji nam ulijevaju strah, koji nas uznemiruju. No postoje i dru-*

gi znakovi na koje se možemo nadovezati i koji nam daju nadu ... Vidi se kako čovjek teži za beskonačnom radošću, želio bi do kraja uživati, želio bi doseći ono beskonačno. Ali ondje gdje nema Boga, to mu ne može biti dano, to ne može biti. Tu on sam mora stvarati ono neistinito, neistinitu beskonačnost. To je znak vremena koji nas upravo kao kršćane mora trajno izazivati. Moramo pokazati – ali i živjeti – istinu da beskonačnost koja je čovjeku potrebna može doći samo od Boga. Da je Bog naša prva nužnost kako bismo mogli odoljeti nevoljama ovoga vremena. Da takoreći moramo pokrenuti sve sile duše i dobra kako bismo obilježje istinitoga suprotstavili obilježju lažnoga – i na taj način prekinuli i zaustavili kružni tijek zla.«¹ Papa potiče kršćane da se u ovim globalnim promjenama vrate Bogu, svome Počelu bez kojeg nema ni života ni sreće. Čovjeku je moguće opstati i održati se u svojoj cjelovitosti te stići do sreće jedino u prepoznavanju i prihvaćanju Boga kao svoje prve nužnosti.² Agresivni sekularizam, duhovno nesnalaženje zbog mnogih religioznih ponuda, pojedincima i čitavim društvenim zajednicama iskorjenjuje temeljne ljudske vrijednosti kao i osjećaj pripadnosti vjerskom opredjeljenju i kulturi u kojoj su rođeni. U takvom društvenom okruženju »svjedoci smo nicanja raznih pokreta, nekih i problematičnoga usmjerenja s teološkog i eklezijalnog stajališta. Događa se 'tihi odljev' vjernika, odnosno odlazak u druge sredine ili centre«³ koji uglavnom nude fanatična religiozna usmjerenja. Iskustva mnogih religijskih pokreta nerijetko se temelje na masovnim okupljanjima obojenim euforijom, sentimentalnošću te površnim odnosom prema Bogu i ljudima. Novonastali religijskih pokreti često zanemaruju istinske vrijednosti kršćanske tradicije i učiteljstva Crkve, a nadasve nepresušni izvor Božje riječi kao temelj bo-

žanske Objave. Osim toga suvremeno je društvo obilježeno *instant kulturom* koja čovjeku postavlja zamku jeftinih i brzih neutemeljenih rješenja, što čovjekovo *ovdje* i *sada* prožima neizvjesnošću, strahom i besmisлом. Takvo društvo, opterećeno konsumerističkim stilom života, svojim programima i ponudama čovjeka vodi u stvarne prostore duha i beživotnog apokaliptičnog mrtvila.

Događa se i da kateheta ili vjeroučitelj bez imalo poteškoća govori kako po svojoj službi u školi ili u župnoj katehezi treba prenositi nauk Crkve ali osobno se ne mora slagati s pojedinim istinama vjere i kršćanske tradicije. Takva se dihotomija nažalost nametnula u životu i djelovanju mnogih vjernika, članova crkvenih pokreta i zajednica koji su poslani vršiti učiteljsku službu podučavanja i odgoja u vjeri. Oni su po krštenju, a osobito po povjerenoj im službi pozvani životom svjedočiti pripadnost Kristu i Crkvi te, u svjetlu istinskog susreta s Bogom, prenositi polog vjere onima kojima su poslani.

Drugi vatikanski koncil na mnogim je razinama bio prekretnica za novo razumijevanje Crkve i njezino poslanje u suvremenom svijetu. Velika previranja prije koncila bila su znak za nov iskorak koncilskih otaca koji su vrlo spremno i odlučno ishodili dobra rješenja i otvorili put Crkvi u svijetu mnogim dokumentima, osobito onima koji se tiču nove evangelizacije. Kad je riječ o katehezi, »u Dekretu o pastirskoj službi biskupa 'Christus Dominus' Sabor govori o naravi, cilju i svrsi kateheze«. Doslovce kaže: 'Katehetska poduka ide za tim da vjera u ljudima preko prouča-

¹ BENEDIKT XVI., *Svjetlo svijeta*, Verbum, Split, 2010, str. 78–80.

² Isto.

³ M. ŠIMUNOVIĆ, *Posebne zajednice ili živi vjernički krugovi*, u: »Glas Koncila«, br. 47/2010, str. 10.

vanja postane živa, svjesna i djelotvorna. Biskupi neka bdiju da se ta poduka s najvećom pomnjom i brigom pruži kako djeci i adolescentima, tako mladeži i odraslima; da se pri tom proučavanju pazi na prikladan raspored i metodu koja je pogodna ne samo s obzirom na gradivo koje se obrađuje nego i s obzirom na prirodne dispozicije, sposobnosti i dob te na životne okolnosti slušača. Konačno, neka paze da se to proučavanje oslanja na Sveto pismo, predaju, liturgiju, učiteljstvo i na život Crkve' (CD 14)... Ti su prijedlozi bili ozbiljno shvaćeni i bili su poticaj nastavka katehetskog gibanja i obnove i nakon Drugoga vatikanskog koncila.«⁴ Otkrivajući vlastiti identitet u novonastalim prilikama suvremenog društva, »Crkva, dakle, na zemlji – *Ecclesia peregrinans* – ima živjeti stalno u suvremenosti, da bi time što bolje ostvarivala svoju eshatološku. Suvremenost njezina nije zapravo drugo već proživljavanje vlastite prave povijesnosti. Crkva je u suvremenosti kad uspije što dublje ući u svaku povijesnu situaciju, u svaku civilizaciju, u srce i u dah svojih suvremenika. Ona to ne može drukčije već da njih prihvati, s ljubavlju i do srži, pa da im onda saopći Riječ i posreduje Milost. Ukoliko Crkva troši sile da čuva neživotne povijesne oblike koji ne omogućuju dodir sa suvremenom civilizacijom i suvremenim ljudima, ona očigledno u tom vidu manje ostvaruje svoju vlastitu povijesnost i unosi manji ljudski – to jest povijesni – ulog u vlastitu transcendentalnu ili eshatološku uspješnost,«⁵ Upravo je koncil bio očitovanje Duha Svetoga koji je usmjeravao crkvene oce i vjernike da započnu novu etapu Crkve u zajedničkom promišljanju i prepoznavanju novih puteva i načina u preuzimanju odgovornosti kako bi se Radosna vijest spasenja ponudila čovjeku novim govorom vjere. Saborski će oci na koncilu katehezi dati »temeljna usmjerenja, koja se nadahnjuju ponovno uočenim

središnjim mjestom Svetoga pisma, glavnom potvrdom Božje riječi i cjelokupnom ulogom kršćanske zajednice kao roditeljice«⁶. Među takvim nadahnućima Duha Svetoga oblici nove evangelizacije svakako su posebne zajednice ili živi vjernički krugovi čiji se rast sve više zapaža u cijeloj Crkvi. U nastojanjima oko obnove religioznog odgoja i kateheze u ovim krajevima biskupi ističu: »Duhovno-molitvene i slične kršćanske manje zajednice u nas su, kao i u Crkvi po cijelome svijetu, veoma važna mjesta i nosioci naviještanja evanđelja i dubljeg odgoja u vjeri. O takvim zajednicama posebno govore papa Pavao VI. i papa Ivan Pavao II. u svojim pobudnim pismima o evangelizaciji i obnovi kateheze u naše vrijeme.«⁷ Premda se u suvremenom društvu sredstvima javnog priopćavanja agresivnim metodama nameće ideja o tzv. postkršćanskom vremenu i kulturi, Isus Krist ostaje jedini »Put, Istina i Život«⁸ koji čovjeka može i želi usmjeriti prema novom svitanju nade i pokazati siguran put u izgradnji povjerenja i zajedništva među ljudima. U osvjedočenoj ponudi Božjoj, kršćani današnjice u zajedništvu Duha Isusova i na temelju Božje riječi pronalaze motivaciju za radosno i radikalno svjedočanstvo vjere u svom životnom ambijentu. Takvu odgovornu zadaću pored zaređenih službenika Crkve imaju katehete i vjeroučitelji, animatori i koordinatori posebnih zajednica ili vjernič-

⁴ R. PALOŠ, *Opći direktorij za katehezu i naša kateheza na pragu trećeg tisućljeća*, u: »Kateheza« 20(1998)1, 63–71, ovdje str. 64.

⁵ T. ŠAGI-BUNIĆ, *Ali drugog puta nema*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1971, str. 72.

⁶ C. BISSOLI, *Četrdeseta obljetnica dokumenta »Obnove kateheze«*, u: »Kateheza« 32(2010)1, 43–51, ovdje str. 45.

⁷ BISKUPI (bivše Jugoslavije), *Radosno naviještanje evanđelja i odgoj u vjeri*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1983, br. 72.

⁸ Iv 14, 6.

kih krugova u župnoj zajednici koji »*ponkad mogu biti i sami vjernički osvjeđeniji župljani kao pomoćnici, spremni da posvjedoče svoju vjeru, da pričaju svoje iskustvo zašto su kršćani i zašto bez euharistije ne mogu. Prisjetimo se činjenice da je u susjednoj Italiji na tisuće očeva, i osobito majki, uključeno u odvijanje župnih katehetskih susreta u raznim oblicima.*«⁹ Papa Benedikt XVI. od samog izbora za Petrova nasljednika ne prestaje poticati i ohrabrivati biskupe, svećenike i odgovorne u pastoralnom i katehetskom djelovanju na osnivanje novih zajednica i pokreta koji su znaci i osvježenja što ih Duh Sveti daruje Crkvi. Osobito se ističe papin govor upućen mladima u Kölnu, u kolovozu 2005, povodom dvadesetoga Svjetskog dana mladih u kojem je potaknuo mlade da »*osnuju zajednice na temelju vjere! Posljednjih desetljeća rodili su se pokreti i zajednice u kojima se snaga evanđelja osjeća sa živošću*«¹⁰.

ZAJEDNIŠTVO KAO PUT NOVE EVANGELIZACIJE U CRKVI

U zamahu individualizma, sebičnosti i autodestrukcije društva na početku trećeg tisućljeća, mogući put izlaska iz toga začaranog kruga papa Ivan Pavao II. vidi u tome da se od Crkve napravi: »*dom i škola zajedništva: evo velikog izazova koji stoji pred nama u tisućljeću koje započinje, želimo li biti vjerni Božjem planu i odgovoriti također na duboka očekivanja svijeta*«¹¹. Papa s proročkom vizijom usmjeruje pogled prema Crkvi kako bi unutar nje vjernici otkrili vlastiti identitet i poslanje u suvremenom svijetu. Naglašava kako je potrebno Crkvu prepoznati na nov način kao *dom i školu zajedništva*. Prema suvremenim događanjima u svijetu i Crkvi svaki je kršćanin pozvan da si postavi neka pitanja: Što je Crkvi danas najpotrebnije? Kakva je uloga službenika Crkve te vjerni-

ka laika u sadašnjem povijesnom trenutku? Doživljavaju li današnji katolici Crkvu, osobito u svojim lokalnim zajednicama, kao svoj dom i školu? Kakav se odgoj nudi u Crkvi kao školi? Jesu li vrata Crkve otvorena za sve one koje Duh Sveti šalje? Osobito je svaki kršćanin današnjice pozvan na osobnoj razini a onda i unutar župnih i ostalih zajednica oslušivati i prepoznati što »*Duh poručuje crkvama*«¹².

I danas »*u svjetlu koncilskih dokumenata i na osnovi težnji koje prevladavaju u suvremenoj Crkvi, možemo iznijeti nekoliko značajki koje će sačinjavati lice buduće Crkve: Crkva – zajednica a ne samo društvo i organizacija, Crkva kao Božji narod a ne samo juridički i hijerarhijski uređena ustanova, Crkva u službi Božjeg kraljevstva, a ne samo usmjerena obrani same sebe, Crkva prihvatljiva za nadahnuća Duha Svetoga i spremna za buđenje različitih službi i priznanja karizmi svih članova crkvene zajednice. Za budućnost tako bogatog nacrtu isplati se založiti za obnoviteljski pastoralni rad i pravodobno dati na raspolaganje snage za katehezu odraslih.*«¹³ Prepoznaju se velike poteškoće u komunikaciji i kao da se na svim razinama pomalo nazire opće nerazumijevanje i zatvorenost među ljudima. Postavlja se pitanje o istinskom zajedništvu i plodnoj suradnji između vjernika laika i posvećenih u Crkvi. Suvremeni čovjek teži prema brznoj i efikasnoj komunikaciji. Treba pronaći nove načine i riječi

⁹ M. ŠIMUNOVIĆ, Kateheza župne zajednice: *Vjeronauk u školi i župna kateheza*, u: »Glas Koncila«, br. 17/2011, str. 10.

¹⁰ J. RATZINGER, *Novi izljevi Duha – pokreti u Crkvi*, Verbum, Split, 2008, str. 10.

¹¹ IVAN PAVAO II, *Novo millennio ineunte*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2001, br. 43.

¹² Otk 3, 22.

¹³ E. ALBERICH, *Kateheza odraslih: što jest – zahtjevi, problemi i mogućnosti*, u: »Kateheza« 3(1981)1, 7–15, ovdje str. 15.

kako bi se takvu čovjeku prenijelo iskustvo Boga. Iznad svega »tajna vjere i priopćavanja tako je kompleksna da joj je nemoguće iskrsnuti preko iskustva pojedinca ili čak jedne skupine. To je zakon zajedništva i nitko ne može misliti da posjeduje tajnu istine i načina komuniciranja. To je opasnost usamljenih kateheta, katehetičara ili pojedinih skupina. Pravi se govor tako ne stvara, naprotiv, on se događa u zajedničkom traženju.«¹⁴

Ucijepljen krštenjem u otajstvo Crkve, svaki je kršćanin pozvan aktivno sudjelovati u njezinu zajedničkom poslanju traženja istine i življenja otajstva vjere jer je »sakrament krsta temelj jednakosti svih koji su u Krista kršteni, svih članova naroda Božjega. Zajedničko krsno dostojanstvo u vjernika laika poprima vid i način koji ga razlikuju, ali ne dijele od prezbitera, redovnika i redovnica...«¹⁵ Promatrajući Crkvu iznutra, Ivan Pavao II. govori o novoj potrebi i putu unutar Crkve koji se očituje kao *duhovnost zajedništva* trećega tisućljeća. On ističe da takva »duhovnost zajedništva znači ponajprije pogled srca usmjeren na otajstvo Presvetoga Trojstva koje boravi u nama i čije svjetlo treba bdjeti također na licu braće i sestara koji su pokraj nas. Nadalje, duhovnost zajedništva znači sposobnost da se čuje brat u vjeri u dubokomu jedinstvu mističnoga tijela, dakle kao 'netko tko mi pripada', kako bi se znale podijeliti njegove radosti i njegova trpljenja, kako bi se naslutile njegove želje i kako bi se brinulo oko njegovih potreba, kako bi mu se ponudilo istinsko i duboko prijateljstvo.«¹⁶ Zasigurno je krajnje vrijeme, u svjetlu riječi Ivana Pavla II, da u ovim kriznim vremenima vjere i morala, u iskustvu prve Crkve prepoznamo put nove evangelizacije i u svojim bližnjima prepoznamo suradnike u izgradnji istinske zajednice Isusovih učenika. Analizirajući sadašnju situaciju, naši biskupi naglašavaju da su svjesni »teškoća i opasno-

sti kojima je izložen suvremeni čovjek jer živi u veoma složenom svijetu. Posebno smo svjesni teškoća koje nam u našim konkretnim prilikama – u našoj Crkvi i u našem društvu – otežavaju ili priječe puno ostvarivanje našeg evangelizacijskog poslanja. No, naša Crkva u suvremenom svijetu – u konkretnim prilikama u kojima živi i djeluje – prepoznaje i nove mogućnosti za radosno naviještanje i ostvarivanje evanđeoske vjere, nade i ljubavi. Čvrsto vjerujemo da smo pozvani i poslani – upravo danas i ovdje, i svagdje dokle doseže život i djelovanje naše Crkve – da radosnim, poletnim i stvaralačkim naviještanjem i življenjem Kristova evanđelja skromno i nenametljivo, ali otvoreno i uspravno, pridonosimo svoj dio u punijem ostvarivanju Božjega kraljevstva, u stvaranju posve novoga svijeta – svijeta istinski humanih odnosa među ljudima i svijeta posve novih odnosa između Boga i ljudi.«¹⁷

Kršćanski poziv i poslanje nije moguće živjeti individualno. Naime, sâm Gospodin je rekao: »Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima.«¹⁸ Isusova prisutnost kroz zajedništvo okupljenih u njegovo ime očituje snagu njegova Duha koji od njegovih učenika čine svjedoke u konkretnim životnim prilikama. Govoreći o kršćanskom poimanju zajedništva, papa Benedikt XVI. upućuje na povijest zvanja Sv. Petra (Lk 5, 10) gdje čitamo kako su »Ivan, Jakov, Zebedejevi sinovi, bili Šimunovi koinonoi, tj. njegovi 'drugovi' u ribarenju. Drugim riječima: tro-

¹⁴ M. ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011, str. 186.

¹⁵ M. OBLAK, *Karizme, crkveni pokreti, laici*, Verbum, Split, 2003, str. 119–120.

¹⁶ IVAN PAVAO II, *Novo millennio ineunte*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2001, br. 43.

¹⁷ BISKUPI (bivše Jugoslavije), *Radosno naviještanje evanđelja i odgoj u vjeri*, br. 17.

¹⁸ Mt 18, 20.

jica su tvorila 'udrugu', vlasnici maloga poduzeća kojemu je na čelu bio Šimun. 'Bit ćeš ribar ljudi': u izlaganju o svećeništvu razmatrat ćemo čudesno preobraženje Šimunovo udruge u zajedništvo Crkve. Koinonia (zajedništvo, udruga) ribarenja postaje koinonia otajstvene rije, Krista.«¹⁹

U prepoznavanju Isusove nazočnosti u Crkvi kao njegovoj zajednici rađa se odgovornost za sve ljude koji su potrebiti navještaja Radosne vijesti. Zato će vjerničko okupljanje radi zajedničkog slavljenja sakramentalne Božje prisutnosti biti označeno ne samo teritorijalnom i strukturalnom dimenzijom župne zajednice, nego nadasve obiteljskom i bratskom dimenzijom zajedništva. Okupljanje i slavljenje zajedništva u kršćanskoj zajednici obilježeno je djelatnom milošću kao kvascem za novo nebo i novu zemlju. Ona se ne događaju pod prisilom već u slobodnom i dubljem otvaranju Božjoj milosti te traganjem za skladnim zajedništvom s bližnjima. U ovakvom ozračju vjere »pojedine skupine, odnosno posebne zajednice ili 'živi vjernički krugovi', kao mjesta 'učenja i življenja' otvaraju prostor za slobodno i spontano iznošenje svih pitanja i problema, za raspravu o svim izazovima koje postavlja suvremena kultura«²⁰.

Odvažnošću pastirske službe i brige za cijelu Crkvu, Ivan Pavao II. u zajedništvu sa svim biskupima ohrabruje da se potaknu udruženja, pokreti i skupine vjernika koji se bave pobožnošću, apostolatom, karitasom i socijalnom pomoći i prožimaju vremenite stvarnosti kršćanskim duhom²¹. Takvi pokreti i skupine pozvani su otkrivati Crkvu kao mjesto življenja dimenzije kuće i škole zajedništva. Biti u Crkvi kao u svome domu i školi zajedništva znači »prihvatiti drugoga, njega upoznati i u njemu naći svoj put prema Bogu. Za kršćane vrijedi pravilo da nema napuštenih, zaboravljenih i otuđenih ljudi. Svi su braća u

Kristu. Tu novu stvarnost ostvaruje Duh Sveti, čija sila i snaga mogu učiniti i ono što čovjek ne može učiniti. Ondje gdje Duh Sveti djeluje, ondje se pojedinac usuđuje iz ljubavi darivati drugima. I tu nastaje Crkva kao zajednica okupljena oko Krista i u Kristu.«²² Svaki bi kršćanin trebao biti svjestan da je zajedništvo prvenstveno dar Božji koji opstoji u međusobnoj dinamičnoj povezanosti Oca, Sina i Duha Svetoga. Taj se dar otkriva i na ispravan način živi u konkretnoj vjerničkoj zajednici koja postaje Božje uprisutnjenje među ljudima. U takvom zajedništvu očituju se darovi i karizme koje Duh Sveti obilno razlijeva pojedincima i skupinama na korist cijeloj vjerničkoj zajednici. Crkva se očituje kao istinska zajednica Isusovih učenika u sakramentalnim slavljenjima gdje se slavi »utjelovljenje« života Presvetoga Trojstva u konkretnoj zajednici vjernika. Upravo to »zajedništvo kršćana s Isusom ima svoj obrazac, ishodište i svrhu u samom onom zajedništvu Sina s Ocem u daru Duha Svetoga. Iz zajedništva kršćana s Kristom proistječe zajedništvo među kršćanima: svi su mladice jednoga Trsa koji je Krist. To bratsko zajedništvo Gospodin Isus označava kao čudesni odraz i kao tajanstveno sudjelovanje u unutarnjem životu ljubavi Oca, Sina i Duha Svetoga. Za to zajedništvo Isus moli da njegovi učenici budu jedno kao što su jedno On i Otac (Iv 17, 21).«²³ U toj unutarnjoj povezanosti Isusovih učenika djelovanjem njegova Duha, cjelokup-

¹⁹ J. RATZINGER, *Hod prema Uskrsu*, Verbum, Split, 2006, str. 174–175.

²⁰ M. ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011, str. 675.

²¹ Usp. IVAN PAVAO II, *Catechesi tradendae*, Glas Koncila, Zagreb, 1994, br. 70.

²² N. DOGAN, *Biblija u katehezi*, u: »Kateheza« 20(1998)2, 83–93, str. 87.

²³ M. ŠIMUNOVIĆ, *Pastoral za novo lice Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006, str. 142–143.

ni se život Crkve odvija u otajstvenoj Božjoj prisutnosti koja postaje mjesto rasta i odgoja u vjeri. Kada određena zajednica ili živi vjernički krug živi na ispravan način svoju povezanost s Kristom u milosnom djelovanju Duha ljubavi i zajedništva, ona postaje odraz međusobne pripadnosti i prožimanja unutartrojsvene punine zajedništva. Na tom hodočasničkom putu čitave Crkve prema eshatonu, i zajednice i pojedinci žive u neprestanoj borbi, prepoznavajući vlastitu krhkost i nemoć. Ali uvijek ostaje ona čežnja i stalno zalaganje oko ostvarenja duboke Isusove molitve i potrebe ljudi »da svi budu jedno«²⁴.

ZAJEDNIŠTVO ZAJEDNICA KAO PUT OSTVARENJA NOVE EVANGELIZACIJE U ŽUPNOJ ZAJEDNICI

Crkveni dokumenti Drugoga vatikanskog koncila, a osobito oni posljednjih desetljeća, u velikoj su mjeri obilježeni temom nove evangelizacije te traženjem novih govora vjere ljudima suvremenog društva kojima je Crkva poslana. U svome promišljanju o ulozi Crkve u svijetu te ostvarivanju zajedništva unutar župne kateheze, Pavao VI. je istaknuo važnost doprinosa živih vjerničkih krugova i posebnih zajednica župnoj katehezi te ih je usporedio s glazbenim zborom u kojemu postoje različiti instrumenti i glasovi. Svaka od tih zajednica ili grupa u sebi je različita, kao glasovi i instrumenti. Ali svi skupa i pojedinačno, kako bi bili istinska Crkva, trebaju biti jako pažljivi da bi ostali u međusobnom zajedništvu i harmoniji. U ovoj se slici može prepoznati bogatstvo i različitost mnogih živih *vjerničkih krugova* i *posebnih zajednica* u njihovu poslanju u Crkvi kroz župnu zajednicu. Analizirajući današnje društvo i Crkvu, papa Benedikt potiče kršćane na dublje proučavanje vjerničkoga

stava te djelovanja i poslanja: »*Novu evangelizaciju, koja nam je danas žurno potrebna, nećemo ostvariti pametnim teorijama: katastrofalan je neuspjeh moderne kateheze odviše očit. Jedino prožimanje u sebi uvjerljive istine i ovjerovljenja te istine životom može učiniti da zasvijetli ona očitost vjere koju očekuje ljudsko srce; samo kroz ova vrata ulazi Duh Sveti u svijet.*«²⁵ Papa je kritički govorio o cjelokupnom stanju Crkve u suvremenom društvu te o potrebi ovjerovljenja istine koju je Gospodin povjerio svojoj Crkvi. Ta potreba postaje još preča zbog pojave suvremenih religijskih pokreta koji su obilježeni sektaškim ideologijama, elementima okultizma i magije koji pred vratima obitelji, škola a sve češće i pred crkvenim dvorištima nastoje narušiti zdrav pogled vjere i temelje kršćanske kulture. Takvi pokreti ukazuju na stanje današnjeg društva u kojem čovjek osjeća duboku žeđ za smislom i potrebu za duhovnom i transcendentalnom stvarnošću što ga kao čovjeka tj. religiozno biće bitno obilježava. Premda je očigledna kriza Crkve i društva, koja se nadasve očituje kroz pad moralnih i ljudskih vrijednosti, pogled treba usmjeriti prema novim plodovima Duha Svetoga, a tu se prvenstveno misli na *posebne zajednice* ili *žive vjerničke krugove*. Bilo bi pogubno da se oni zanemare ili da ih se marginalizira stavljajući kao prioritete župnog i pastoralnog djelovanja preživjele metode naviještanja Božje riječi i pristupa vjernicima. Očito se u mnogim nastojanjima u župnoj katehezi nailazi na velik otpor jer se neki od pastoralnih djelatnika i ne mogu odvojiti od ustaljenih metoda budući da je za nove potreban veći angažman i upoznavanje aktualnih pro-

²⁴ Iv 17, 21.

²⁵ J. RATZINGER, *O vjeri, nadi i ljubavi*, Verbum, Split, 2007, str. 42–43.

blema i poteškoća s kojima se susreće čovjek današnjice. Budući da se »*put prema sazrijevanju vjere isprepliće s nastojanjima koja vode prema otkriću temeljnih ljudskih vrijednosti kao veoma vrijednom putu cjelovitog odgoja odraslih*«²⁶, potrebno je otkriti nove načine u prepoznavanju i aktualiziranju novih metoda u župnoj katehezi. U tom smjeru jedan od glavnih predstavnika obnovljenoga katehetskog pokreta u Hrvatskoj dr. Milan Šimunović ističe važnost takvih gibanja u našoj Crkvi: »*Stvaranje i zaživljavanje tih zajednica odnosno krugova kao katehetskih skupina zaista je značajna novost u hrvatskoj katehezi, posebno kad se radi o odraslima, bilo praktičnim vjernicima bilo onima koji su se od Crkve distancirali. Naime, praksa susreta odraslih, i u obliku župnih tribina s predavačkim stilom, sve više gubi na značenju i ima sve slabiji odaziv. Ljudi očekuju drugačiji pristup u kojem će doći više do izražaja zajedništvo, međusobno uvažavanje, razmjena misli, slušanje i međusobno pomaganje.*«²⁷ Čitav život jedne župne zajednice ovisi o neprestanom rastu zajedništva zajednica uz poštivanje vlastitosti poslanja svake zajednice. Budući da je Duh Sveti nadahnitelj i tvoritelj zajednica i zajedništva, svi se članovi odgovorno zalažu oko trajne povezanosti s Božjom riječi i odgovornije aktualizacije evanđeoske poruke. Svaka zajednica, osobito župna, živi i ostvaruje puninu istine vjere jedino u dubokoj povezanosti s jednom, svetom, katoličkom i apostolskom Crkvom. Župna zajednica kao mjesna Crkva posebno je vrijedan i redovit ambijent življenja crkvenog zajedništva i svjedočenja vjere. Stoga župna zajednica u kojoj aktivnim sudjelovanjem u životu župe djeluju obitelji, pojedinci te crkveni pokreti i zajednice pridonosi razvoju i oblikovanju zrelog i radosnog stila komunikacije i djelovanja kao način življenja uskrse

vjere. Ali prava opasnost nastaje kad se neka zajednica prepusti nepoznatim i površnim odnosima premda se vjernici redovito okupljaju na liturgijska slavlja. Posebne zajednice i živi vjernički krugova u župi djelotvorni su ukoliko otkrivaju zajedništvo s Bogom (vertikalna razina) te ga ostvaruju u odnosu prema bližnjima (horizontalna razina). Redovito i kreativno okupljanje vjernika u župnoj zajednici pod vodstvom duhovnih pastira ili vjeroučitelja postaje konkretno iskustvo zajedništva u različitosti i osebnosti svake zajednice, vjerničkog kruga ali i pojedinaca. Zajednica je plod Duha Svetoga i stoga svjedoči da »*kršćanska vjera nije samo individualni put spasenja nego i put spasenja u zajednici vjerujućih, koji se nužno ostvaruje kroz odnose prema drugima. Doživjeti zajednicu i pripadati zajednici dragocjeno je blago za svakog čovjeka. To iskustvo jača samosvijest i tvori osnovu za međusobno poštovanje, toleranciju i uvažavanje.*«²⁸ U tom smislu svaka župa postaje poput obitelji koja poštivajući osebnost i kreativnost svake zajednice postaje plodno rasadno mnoštvo djelovanja u odgoju i sazrijevanju u vjeri. Ona povezuje sve članove zajednica radi ciljeva koji trebaju voditi prema dobru svih vjernika. Jedino je na taj način moguće odgovorno ostvarivati evanđeosku poruku spasenja u župnoj zajednici. Svaka zajednica je vjerodostojna ako svoje ciljeve povezuje i usmjeruje u suradnji s ostalim vjerničkim krugovima na području župe i biskupije.

²⁶ R. PAGANELLI, *Formare alla fede adulta*, EDB, Bologna, 1996, str. 85.

²⁷ M. ŠIMUNOVIĆ, *Posebne zajednice ili živi vjernički krugovi*, u: »Glas Koncila«, br. 47/2010, str. 10.

²⁸ A. T. FILIPOVIĆ, *Vjerski odgoj i komunitarno-socijalni odgoj*, u: »Kateheza« 29(2007)2, 115–125, ovdje str. 120.

BOŽJA RIJEČ NADAHNITELJICA ZAJEDNIŠTVA

Prvenstveni poziv kršćana u lokalnoj zajednici jest širenje istinitosti vjere i radosno svjedočenje evanđeoske poruke. Često se tvrdi kako je pastoral župe u krizi. Sve je manje onih koji pristupaju slavljenim sakramentima, a još je manje onih koji se za njih pripremaju. Ostaje pitanje na kojim temeljima graditi život župe i kakvim inicijativama pomoći vjernicima da bi lakše otkrili veličinu i ljepotu kršćanskoga poziva. S druge strane, mnogi se pastoralni suradnici susreću s mnoštvom problema oko motiviranja vjernika, osobito kad se radi o specifičnim slavljeničkim trenucima u životu župe. Stoga je važno usvajati nove pristupe suvremenom čovjeku koji traži nove govore vjere jer *»ako religiozni odgoj odnosno kateheza ne susretne čovjeka u dubini njegova bića odakle izvire njegova pitanja, katehetske će mu istine, makar ih naučio napamet, ostati tuđe, i tako će u njemu prigušiti ona pitanja koja ima pravo postavljati i kao čovjek, i kao vjernik«*²⁹. Sve se više postavlja pitanje na koji način vrednovati i ponovno animirati već postojeće strukture župnoga pastoralnog i katehetskog djelovanja i kako od strukturirane župne zajednice učiniti živu školu vjere i osposobljavanja zrelih kršćana za preuzimanje odgovornosti u životu Crkve i društva. Očito je da dosadašnja praksa u nekim segmentima pastora i kateheze u župnoj zajednici ne pruža zadovoljavajuće rezultate. Suvremenom čovjeku koji je često izgubljen u mnoštvu površnih ponuda koje u njemu stvaraju prazninu i nesnalaženje potrebno je iskustvo zajedništva, međusobnog poštovanja i uvažavanja. Premda on oko sebe zapaža prelamanje ljudskih i društvenih vrijednosti, u sebi otkriva duboku čežnju za iskrenim i trajnim zajedništvom sa svojim bližnjima. Evangeliza-

cijska služba Crkve kroz pastoralno i katehetsko djelovanje u župnoj zajednici ima efikasnost i snagu jedino kada se prepoznaju težnje i potrebe suvremenog čovjeka te nastoji prenijeti otajstvo vjere prikladnim metodama. Neka se uspjeh pastoralnog djelovanja gledao jedino kroz posjećivanje ili slavljenje nedjeljne euharistije dok se život vjere tijekom tjedna nije toliko naglašavao. Danas se međutim sve više ističe dimenzije zajedništva unutar župne zajednice i to u trajnom obliku. Posebne zajednice i živi vjernički krugovi su osobito bogatstvo za one članove koji, bilo zbog životnih okolnosti bilo zbog osobnih opredjeljenja, nemaju svoje naravne obitelji. Takvima zajednica postaje obitelj u kojoj pronalaze smisao i mjesto vlastitog ostvarenja te ih vodi prema župnoj zajednici i životu s cijelom Crkvom. U tom smislu potrebno je *»maksimalno voditi računa o tome da sve treba smjerati prema stvaranju župnog zajedništva, urastanju u to zajedništvo, kako bi se župa doživljavala kao 'Božja obitelj', kao skupina braće koju prožima jedan duh, 'obiteljski bratski otvoren dom', zajednica vjernika, mjesto zajedništva vjernika. Ukratko, župna zajednica je 'kuća otvorena za sve' i u službi svima, odnosno, kako je volio reći papa Ivan XXIII, neka vrsta 'seoske česme' kojoj dolaze svi žedni.«*³⁰ Naravno da se ispravnost svake posebne zajednice provjerava po intenzitetu uključenja i povezivanja u cjelokupni plan pastoralnog djelovanja župe budući da on uokviruje pojedinačno i zajedničko ostvarenje vjernika u istoj zajednici, tvoreći kreativne i obiteljske odnose. U stvaranju zdra-

²⁹ A. HOBLAJ, *Katehetska pokonciljska kretanja*, u: »Bogoslovska smotra« 70(2000)3–4, 585–616, ovdje str. 597.

³⁰ M. ŠIMUNOVIĆ, *Posebne zajednice ili živi vjernički krugovi*, u: »Glas Koncila«, br. 47/2010, str. 10.

vih i trajnijih odnosa u duhu vjere, liturgija ostaje nezamjenjivo sredstvo povezivanja i organiziranja župne kateheze. Svrha joj je okupljanje svih vjernika budući da je ona »izvor i vrhunac«³¹ čitavoga vjerničkog života. Kako nema kršćana bez euharistije niti euharistije bez kršćana, svaki je vjernik pozvan da se istinski pripremi za susret s Gospodinom i zajednicom vjernika u tom slavlju. Zato pristupanje Bibliji u molitvenom stavu pojedinaca i zajednica jest najprikladniji način pripreme upoznavanja Otajstva vjere i življenja po njemu jer »ako čitamo Bibliju onda je to da bismo postali vjernici, kako bismo u ljudskim riječima pronašli riječ Božju koja vjeri daje izvor: 'Gospodine, komu da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga' (Iv 6, 69). Prihvatiti riječ Božju kao program života znači temeljiti se na slobodnoj čovjekovoj otvorenosti za djelovanje Božje. Tko je površan i u Bibliji ne traži Gospodina, neće pronaći drugo negoli više-manje poučne priče. Stoga istinsko biblijsko čitanje mora biti ljudska ozbiljnost koja vodi prema vjeri. Reći ovo znači prihvatiti prisnu povezanost koja postoji između Biblije i Crkve, između Biblije i vjere, između Biblije i molitve.«³² Zajednica okupljena radi zajedničkog slušanja Božje riječi odaje vjerničku zrelost onih koji prihvaćaju put sazrijevanja i odgovornog svjedočenja evanđeoske poruke. Zbog toga »uza sve 'sjene' hrvatske kateheze ipak možemo ustvrditi da su se dogodili značajni pomaci u korist prvenstva evangelizacije, povratka Bibliji, s naglašenom antropološkom, sociopolitičkom i katekumenalnom dimenzijom, s naglaskom na središnjosti zajednice i na opciji za odrasle«³³. U dokumentima Crkve iščitavaju se mnoge smjernice koje upućuju na često i zajedničko osluškiivanje Božje riječi jer »nepoznavanje Pisma je i nepoznavanje Krista« (sv. Jeronim). Po Pismu postajemo osjetljiviji i otvo-

reniji na poticaje Duha Svetoga, i u njemu čitave zajednice pronalaze nadahnuća za dinamičan hod u vjeri svjedočeći u župnoj zajednici vrijednost kršćanskog poziva. Treba obratiti pozornost na »načine pristupa koji trebaju biti usmjereni prema ciljanom kontaktu s Biblijom kao s riječju Božjom koja sada djeluje, u ozračju vjere i molitve zajednice, gdje se ne obraća toliko pozornost na njezino kulturološko produbljivanje kao na cilj, jer se susret s Božjom riječi treba shvatiti i prihvatiti u punoj svijesti kao susret s Bogom koji govori ovdje i sada«³⁴. Osobito je vrijedno iskustvo onih zajednica u kojima slušana Božja riječ postaje izvorom nadahnuća za molitveni život, za povezivanje vjernika u konkretnim inicijativama širenja kulture evanđelja i Biblije u svakodnevnom životu ljudi. Nažalost, što se tiče Biblije, može se ustvrditi i to da se u »doba velikog povratka Bibliji« poslije Drugoga vatikanskog koncila moglo ustanoviti, kao što je naglašavao veliki hrvatski teolog T. Šagi-Bunić, da je naš narod 'biblijski neishranjen, ne samo što se tiče poznavanja već i istinskog susreta s Biblijom kao knjigom vjere'. Dakako, nije teško zaključiti kolike je to posljedice moglo imati u procesu odgoja zrele vjere, posebice što se tiče odraslih.«³⁵ Već se u *Direktoriju o pučkoj pobožnosti i liturgiji* govorilo o važnosti novog pristupa Božjoj riječi te o potrebi za vjerničkim susretima koji bi trebali poprimiti drugačije

³¹ LG 19.

³² G. ZEVINI, *La lectio divina nella comunità cristiana* (Spiritualità – metodo – prassi), Queriniana, Brescia, 2006, str. 19.

³³ M. ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011, str. 709.

³⁴ C. BISSOLI, *Va e annuncia*, Elledici, Torino, 2006, str. 266.

³⁵ M. ŠIMUNOVIĆ, *Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011, str. 410.

i suvremenije stilove okupljanja radi izgradnje istinskog zajedništva među vjernicima: »*Iskustvo uči da slavlja Božje riječi ne smiju imati prevladavajuće intelektualni ili isključivo didaktički karakter. Ona treba-ju, tomu nasuprot – u pjesmama, u molitvenim tekstovima, u načinima sudjelovanja vjernika – dati prostora obrascima ... koji su izražajniji, jednostavniji i bliski, koji govore srcu čovjeka na neposredan način.*«³⁶

Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila preporučivali su i poticali čašćenje i upoznavanje Božje riječi naglašavajući njezinu primjenu unutar župne i vjerničke zajednice. »*Crkva je uvijek častila božanska Pisma slično kao i samo Gospodinovo Tijelo, budući da – osobito u svetoj liturgiji – ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života kako sa stola riječi Božje tako sa stola Tijela Kristova. Ta božanska Pisma, zajedno sa Svetom predajom, uvijek bijahu i jesu Crkvi vrhovna pravila njezine vjere, jer – Bogom nadahnuta i jednom zauvijek pismom ustaljena – nepromjenjivo saopćuju riječ samoga Boga i čine da se u riječima proroka i apostola ori glas Duha Svetoga. Sve, dakle, crkveno propovijedanje – kao i sama kršćanska religija – treba da se hrani i upravlja Svetim pismom. U svetim knjigama, naime, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara. A tolika je sila i moć u riječi Božjoj da je ona uporište i životna snaga Crkvi, a sinovima Crkve ona je jedrina vjere, hrana duši, čisto i nepresušno vrelo duhovnoga života. Stoga za Sveto pismo izvrsno vrijede riječi: 'Živa je uistinu Božja Riječ i djelotvorna' (Heb 4,12) 'koja ima moć da gradi i daje svima baštinu među posvećenima' (Dj 20, 32; 2, 13).*«³⁷

U takvom ozračju Duh Sveti svaku od zajednica kroz Božju riječ vodi i hrani na putu vjere, po milosti čineći od članova zajednica neustrašive svjedoke na različ-

itim razinama Crkve i društva. Pravovjernost i odgovornost svake zajednice leži u iskrenoj otvorenosti i spremnosti za ono »*što Duh govori crkvama*«³⁸ te u bliskoj suradnji s upraviteljima župa da se pronađu prikladni načini kako bi se konkretnim odlukama provela primljena riječ.

EUHARISTIJA – SLAVLJE ZAJEDNIŠTVA U ŽUPNOJ ZAJEDNICI

Nedjeljno euharistijsko slavlje koje je središte života Crkve, za članove posebnih zajednica je cilj duhovnoga hoda i nastojanja u izgradnji zajedništva sa svim ljudima u župnoj zajednici. Na nedjeljnom okupljanju svih vjernika oko stola Riječi i euharistije događa se sazrijevanje u vjeri, rast u temeljnim kršćanskim krepostima i u njoj se na koncu »*stvara zajedništvo i uči zajedništvu. Sveti Pavao pisao je vjernicima u Korintu tumačeći kako su njihove podjele koje su se očitovale na njihovim euharistijskim sastancima, proturječile onomu što slave, Gospodnjoj večeri. Zbog toga ih apostol poziva da razmišljaju o istinskoj stvarnosti euharistije kako bi se vratili duhu bratskog zajedništva (usp. 1 Kor 11, 17–37)*«³⁹. Sa svim članovima župne zajednice, osnaženi Riječju i Tijelom Kristovim u euharistiji, sve posebne zajednice i živi vjernički krugovi zajedno osluškuju poticaje Duha kako bi kroz konkretne potrebe pojedinaca i cijele zajednice odgovorno svjedočili i životom promicali ljudske i kršćanske vrijednosti, kako Benedikt XVI. u enciklici

³⁶ KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA, *Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji: načela i smjernice*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003, str. 193.

³⁷ DV 21.

³⁸ Otk 3, 13.

³⁹ IVAN PAVAO II, *Ecclesia de Eucharistia*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003, 40.

»*Deus caritas est*« jasno ističe: »*Ljubav prema bližnjemu, kakvu Isus naviješta u Bibliji, pokazuje se tako mogućom. Ona se sastoji upravo u činjenici da ljubim, u Bogu i s Bogom, i osobu koja mi se ne sviđa ili koju uopće ne poznajem. To se može ostvariti samo na temelju dubokog susreta s Bogom, susreta koji se pretvorio u zajedništvo volje te zahvatio čak i osjećaje. Tada naučim promatrati drugu osobu ne više samo svojim očima i svojim osjećajima, već iz perspektive Isusa Krista. Njegov prijatelj je i moj prijatelj. Ispod površine vanjskog izgleda uočavam kod drugih duboku želju za znakom ljubavi i pažnje. To im mogu ponuditi ne samo preko organizacija koje imaju tu specifičnu zadaću, prihvaćajući ih možda zbog političke nužnosti. Ja ih promatram Kristovim očima i mogu im dati mnogo više od njihovih potreba: mogu im darovati pogled ljubavi koji trebaju. Ovdje se pokazuje nužna interakcija između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu, na kojoj Prva Ivanova poslanica inzistira s tolikom ustrajnošću... Tako nije više riječ o izvana nametnutoj 'zapovijedi' koja nam nalaže nešto što je izvan naše moći, već radije o iskustvu ljubavi koja se slobodno i iz dubine srca daje, o ljubavi koja se, po svojoj naravi, mora dalje dijeliti s drugima. Ljubav raste po ljubavi. Ljubav je 'božanska' jer dolazi od Boga i sjedinjuje nas s Bogom i, po tom postupnom sjedinjenju, preobražava nas u jedno 'mi' koje nadilazi naše podjele i daje da postanemo jedno, sve dok, na kraju, Bog ne bude 'sve u svemu' (1 Kor 15, 28).«⁴⁰ Ovim poticajem Benedikt XVI. osvjetljuje bit kršćanskoga poziva te na nov način prenosi mogućnost življenja vjere i ljubavi u posebnim zajednicama unutar župe. Ta otvorenost božanskoj ljubavi koja nadilazi sve podjele pruža svakom čovjeku mogućnost sudjelovanja u punini zajedništva koje Kristova Crkva živi u snazi Očeva Duha. Darujući*

čovjeku život, Bog mu upućuje poziv na ljubav, a po Isusu mu nudi put prema savršenoj i istinskoj ljubavi. U ovim papinim riječima može se iščitati potreba i razlog nastanka mnogih posebnih zajednica u župama i cijeloj Crkvi. Vjernici u doticaju s Božjom riječi, nadahnuti Duhom Svetim u dubinama srca, ne po nekoj izvana nametnutoj »zapovijedi« već po samoj naravi ljubavi, žive zajedništvo u ljubavi s drugima kao odgovor na darovanu Božju ljubav. Članovi posebnih zajednica mogu biti istinski vjernici jedino kad žive u zajedništvu božanske ljubavi i međusobnog poštovanja budući da ih vlastita sloboda koja proizlazi iz božanske ljubavi potiče i veže s drugima ljudima koji pripadaju istom habitusu Božjega kraljevstva ljubavi. U ljubavi koja nadilazi jezik, kulturu, društveni i religiozni status leži čovjekova budućnost i otvara se perspektiva sveopćeg bratstva unutar Crkve koja je pozvana da bude svim ljudima svjetlo i sol zemlje. Prihvaćajući vlastitu odgovornost i poslanje, čovjek postaje istinski slobodan budući da dopušta da ga snaga Duha Svetoga pokreće na konkretan odnos u ljubavi i poštovanju s bližnjima. Zato papa naglašava da se ljubav prema Bogu i bližnjemu ne nameće nekakvom zapovijedi izvana, nego je ona slobodan čin koji se događa u dubinama iskrena srca koje Bog dotiče i čini spremnim za najuzvišenije poslanje koje proizlazi iz same božanske biti – ljubiti do kraja. Jedino se čin ljubavi ne može izvana nametnuti budući da je ljubav kao Božji dar utisnuta u čovjeku samim stvaranjem i ontološki ga određuje kao slobodno biće u odnosu prema Bogu koji je osoba Ljubav i prema drugim ljudima. Pravovjernost i plodnost

⁴⁰ BENEDIKT XVI, *Deus caritas est*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006, br. 18.

svake posebne zajednice u župi mjeri se po slobodnom djelovanju u ljubavi koja izvor ima u Bogu kao darivatelju i nadahnitelju. Svrha je svakog okupljanja članova zajednice upoznavanje Božje riječi te otkrivanje i življenje ljepote slobodnog čina ljubavi u stalnom rastu i sazrijevanju u vjeri. U perspektivi takvog čina Božje ljubavi mogu se na ispravan način shvatiti i prihvatiti Isusove riječi:

»Zaista, zaista, kažem ti: tko se ne rodi nanovo, odozgor, ne može vidjeti kraljevstva Božjega! Kaže mu Nikodem: 'Kako se čovjek može roditi kad je star? Zar može po drugi put ući u utrobu majke svoje i roditi se?' Odgovori Isus: 'Zaista, zaista, kažem ti: ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u kraljevstvo Božje. Što je od tijela rođeno, tijelo je; i što je od Duha rođeno, duh je. Ne čudi se što ti rekoh: 'Treba da se rodite nanovo, odozgor.' Vjetar puše gdje hoće; čuješ mu šum, a ne znaš odakle dolazi i kamo ide. Tako je sa svakim koji je rođen od Duha.«⁴¹ Roditi se nanovo, odozgor, znači biti slobodan za djelovanje Duha Svetoga i svjedočiti puninu ljubavi i istinske slobode. Onoga koji je rođen od Duha Isus uspoređuje s vjetrom, jer prihvaća Božje zakonitosti te živi u predanju Bogu za poslanje koje mu je darovano. Jednako tako Isus očituje počelo i budućnost onih koji »nisu rođeni ni od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga«⁴². Takvi otkrivaju rodbinsku povezanost po Duhu Krista Isusa sa svim pripadnicima Crkve, zajednice rođenih u milosti krštenja. Cilj je svake posebne zajednice ili živog vjerničkog kruga u župnoj katehezi stalni hod i odgoj u vjeri svakodnevnim prihvaćanjem i vršenjem Božje riječi kao stila vlastitoga života. Jedino kao osvjedočeni vjernici, osnaženi Duhom i nahranjeni živom Riječju Božjom, postaju svjedoci u Crkvi

i svijetu na temelju dubokog iskustva Božje ljubavi koja ih šalje ljudima u potrebi. Na redovitim susretima oni prepoznaju sebe kao braću i sestre koji se bez prisile, duha nametljivosti ili natjecanja žele prepustiti vodstvu Duha Svetoga u vršenju svakodnevnih obveza i aktivnom uključenju u život župne zajednice. U takvom duhu međusobnog uvažavanja »u župnoj zajednici kao obliku zajedničkog života vjernika ostvaruju se osnovne funkcije Crkve, a to su: naviještanje Božje riječi, slavljenje sakramenata i diakonija. Nadalje, župna zajednica pozvana je živjeti i ostvarivati zajedništvo s Bogom i međusobno zajedništvo svih vjernika u naviještanju Božje riječi, liturgiji i diakoniji. Međutim, župne zajednice, često kao zajednice velikoga broja vjernika, teško mogu u pravoj mjeri i dovoljno učinkovito ostvarivati to poslanje. Postojanje svijesti o takvom stanju u župnim zajednicama trebalo bi sve njene članove poticati na to da se upitaju što učiniti, a zatim i da zajednički traže odgovor na to pitanje. Pitanje i odgovori nužno su povezani te se stoga ne bi smjelo prakticirati da se samo postavi pitanje, a da se traženje odgovora i odgovornosti prepusti određenim članovima, najčešće onima koji obnašaju određenu službu unutar župne zajednice.«⁴³ Sv. Ivan apostol, ljubljani učenik Isusov, promatrao je tajnu bezuvjetne ljubavi Božje prema čovjeku, te o njoj svjedoči: »Bog je ljubav! Tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog u njemu!«⁴⁴ Ta je ista ljubav »razlivena u srcima ljudi po Duhu Svetom«⁴⁵ i jedino se u njoj pruža mo-

⁴¹ Iv 3, 3–8.

⁴² Iv 1, 14.

⁴³ J. ŠIMUNOVIĆ – D. BARKO, *Molitveno-meditativna zajednica u životu župne zajednice*, u: »Kateheza« 31(2009)3, 237–256, ovdje str. 239.

⁴⁴ 1 Iv 3, 16.

⁴⁵ Rim 5, 5.

gućnost najdublje izričaja čovjekove slabosti i njegova ostvarenja u odnosu prema drugima. U takvoj ljubavi članovi su posebnih zajednica pozvani otkrivati nerazrješivo jedinstvo s Bogom i po njemu izgrađivati istinsko zajedništvo s bližnjima u življenju temeljne Božje zapovijedi. Posebnim zajednicama u župnoj zajednici Božja je riječ u središtu susreta. Ona im pomaže u raspoznavanju konkretnih životnih situacija u Božjoj prisutnosti te u uspostavljanju zdravih i iskrenih međudnosa jer uklanja svaku vrstu sebičnosti, nezdravog natjecanja ili sukoba s ostalim zajednicama unutar župe. Riječ koja je slušana i prihvaćena u zajedništvu postaje mjerilo i svjetlo na putu te omogućuje odgovorno ostvarivanje mentaliteta istine i kulture ljubavi. Papa Benedikt XVI. ističe kako »*ljubav treba istinu. U ovome smislu možemo reći da bi ljubav bez Boga Stvoritelja, koji jamči za dobrost svega bivstvujućeg, izgubila svoj temelj i ostala bez svoga tla... Onaj tko ljubi, izgovara posve bezuvjetno 'da' ljubljenoj osobi. On je ne ljubi na temelju ove ili one osobine, nego ljubi samu osobu, koja se očituje svojim osobinama, ali je više od zbroja svih tih osobina. Ljubav se odnosi na osobu kakva jest, uključujući i njezine slabosti. No, stvarna je ljubav, za razliku od kratke, trenutačne očaranosti, povezana s istinom i usmjerena na istinu ove osobe koja može biti i nerazvijena, skrivena ili nagrđena. Jamačno, ljubav uključuje neiscrpnu spremnost za opraštanje, a oprašćenje opet pretpostavlja priznanje grijeha kao grijeha. Opraštanje je iscjeljenje dok je odobravanje zla uništenje osoba, prihvaćanje bolesti, a to nije dobro za drugoga.*«⁴⁶ Redovitost članova na tjednim susretima pokazuje vrijednost ritma slušanja Božje riječi, pjesama i molitava, ali jednako tako njihovom potrebu za dubljim duhovnim iskustvom vjere, vjerničkog zajedništva, te na

temeljnim vrednotama iskrenosti doživljavaju poziv na izgrađivanje povjerenja među ljudima, a osobito prema duhovnim pastirima kojima su povjereni te prema svim članovima zajednice. Posebne zajednice u svojim statutima naglašavaju da je stil njihova okupljanja oblik slobodnog i dragovoljnog udruživanja katoličkih vjernika radi zajedničkog upoznavanja Božje riječi i njezinog širenja u konkretnom životnom ambijentu zajedničkim zalaganjem u izgrađivanju kraljevstva Božjega u župnoj zajednici. Upravo takve »*zajednice i skupine vjernika mogu biti – svaka na svoj način – nosioci i mjesta naviještanja istinskog življenja evanđelja u suvremenom svijetu te mogu dati dragocjen doprinos obnovi naše Crkve*«⁴⁷. Članovi se zajednice redovito okupljaju radi pripreme za nedjeljno euharistijsko slavlje. Takva su okupljanja neophodna za rast u vjeri a zagovara ih i papa Benedikt XVI. kad u apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* ističe da se: »*na Sinodi više puta inzistiralo na potrebi molitvenog pristupa svetome tekstu kao temeljnom elementu duhovnog života svakog vjernika, u različitim službama i životnim stanjima, s posebnim osvrtnom na lectio divina. Riječ Božja, zapravo, stoji u temeljima svake istinske duhovnosti. S ovim su se sinodalni Oci uskladili prema dogmatskoj konstituciji Dei Verbum, koja tvrdi: Svi vjernici... neka rado pristupaju samom svetom tekstu: bilo preko svete liturgije, krcate božanskim riječima, bilo preko bogougodna čitanja, bilo preko prikladnih ustanova i drugih pomagala koja se u naše vrijeme s odobrenjem i brigom crkvenih pastira posvuda hvalevrijedno šire. A neka drže u pameći da čitanje Svetoga pisma treba da prati*

⁴⁶ J. RATZINGER, *O vjeri, nadi i ljubavi*, Verbum, Split, 2007.

⁴⁷ BISKUPI (bivše Jugoslavije), *Radosno naviještanje evanđelja i odgoj u vjeri*, 72.

*molitva (DV 26). Koncilsko promišljanje je namjeravalo ponovno preuzeti veliku otačku tradiciju koja je uvijek preporučivala pristupanje Pismu u dijalogu s Bogom. Kako kaže Sv. Augustin: 'Tvoja molitva je tvoja riječ upućena Bogu. Kada čitaš Bog je onaj koji ti govori; kada moliš ti si onaj koji govoriš Bogu' (Enarrationes in Psalmos, 85, 7: PL 37, 1086). Origen, učitelj ovakvog čitanja Biblije, smatra da poznavanje Pisma zahtijeva, više negoli učenje, intimnost s Kristom i molitvu. On je zapravo uvjeren da je prvenstveni put u upoznavanju Boga ljubav, i da se ne može doći do autentične scientia Christi a da se ne zaljubi u njega.*⁴⁸ Po slušanoj i prihvaćenoj Božjoj riječi članovi posebnih zajednica prepoznaju konkretne duhovne i materijalne potrebe župe, Crkve i svijeta koje stavljaju u molitvene nakane upravljajući ih Bogu u duhu vjere i povjerenja. Na putu izgradnje zajedništva unutar župne zajednice »vjernički krugovi omogućavaju stvaranje obiteljskog ozračja, međugeneracijsko 'prenošenje vjere', a to znači i uključivanje u njih svih onih koji žele zajednički rasti u vjeri, učiti (vježbati) kako bi pojedinačno i zajednički djelovali iz vjere, ovisno o afinitetima skupine i zadacima koje žele postaviti [...]. Izgleda da će barem djelomično ostvarenje toga ideala biti test opstojnosti mnogih župnih zajednica.«⁴⁹ Osluškiivanjem i primanjem Božje riječi u molitvi zajednica prepoznaje svoje bližnje u svjetlu Božje objave u Isusu Kristu, nastojeći izgrađivati što bolje međuljudske odnose te svojim zalaganjem u zajedništvu sa svojim župnicima, svećenicima i ostalim vjernicima postati aktivni članovi župne zajednice. U zajedništvu i suradnji svih članova posebnih zajednica prepoznaje se vlastitost jedne karizme kao poslanja koje im je povjereno od crkvenog autoriteta i koje postaje oblik konkretnog svjedočenja među ljudima.

DOPRINOS BIBLIJSKO–MOLITVENE ZAJEDNICE BOG JE LJUBAV U IZGRADNJI ŽUPNE KATEHEZE

Nakon višegodišnjega redovitog okupljanja na nedjeljnom euharistijskom slavlju i u prijateljskim druženjima nakon euharistije (agape), grupa ljudi koju su sačinjavali bračni parovi i njihova djeca, odrasli, te članovi već postojećih laičkih i posvećenih zajednica potaknuti Duhom Svetim te iskustvom življenog zajedništva, došla je do odluke da osnuje biblijsko–molitvenu zajednicu koja će biti otvorena za sve dobi, počevši od adolescenata, mladih i odraslih osoba. Glavni cilj bio je odgovorno i sustavno pripremanje za nedjeljno euharistijsko slavlje i produbljenje iskustva kršćanske vjere. U takvom prijateljskom i vjerničkom okruženju nastala je biblijsko–molitvena zajednica *Bog je ljubav*⁵⁰, a sâm naslov odabran je na temelju enciklike pape Benedikta XVI. *Deus caritas est* koji u njoj pokazuje put Crkvi u suvremenom svijetu te način kako živjeti u istinskoj ljubavi prema Bogu i prema bližnjima, poštivajući dostojanstvo svakog čovjeka. Zajednica *Bog je ljubav*, kao strukturirana grupa ljudi, kako i danas djeluje u desetak župa u Hrvatskoj i izvan nje, započela je svoja redovita okupljanja 2004. god., premda su se članovi zajednice okupljali već par godina prije. Već na samom početku članova nije bilo manje od 35, a s vremenom je na susretima znalo biti prisutno i 80-ak osoba. Počeci zajednice *Bog je ljubav* vežu se i uz obilježavanje 40. obljetnice proglašenja dogmatske Konstitucije *Dei Verbum*

⁴⁸ BENEDIKT XVI, Apostolska pobudnica *Verbum Domini* o Riječi Božjoj u životu i poslanju Crkve, br. 86.

⁴⁹ M. ŠIMUNOVIĆ, *Posebne zajednice ili živi vjernički krugovi*, u: »Glas Koncila«, br. 47/2010, str. 10.

⁵⁰ 1 Iv 3, 16.

Drugoga vatikanskog koncila o Božjoj riječi. Bilo je zanimljivo promatrati radosna lica braće i sestara u zajednici dok su na svakom susretu imali pred sobom nedjeljna biblijska čitanja jer su u svjetlu Božje riječi prepoznavali konkretan put za rast u vjeri bilo na osobnoj ili zajedničkoj razini. Jednako tako vodstvo Duha Svetoga osjećalo se kroz slušanje i čitanje nadahnuća, poticaja i tumačenja pape Benedikta XVI, naših biskupa, teologa i bibličara. Te su smjernice upravljene prema ponovnom otkrivanju vrijednosti zajedničkog čitanja Božje riječi, te njezinu proučavanju i prihvaćanju za rast i život u vjeri. To su bili jasni znaci potrebe vremena i onoga što je Duh Sveti nadahnjivao u srcima ljudi. Kad je riječ o posebnim zajednicama ili živim vjerničkim krugovima u Crkvi, može se ustvrditi njihov sve veći porast i u župnim i biskupijskim zajednicama. U nekim od takvih zajednica može se, nažalost, zamijetiti nedovoljan osjećaj eklezijalnosti te nedostatak potrebe za odgovornijim uključenjem i angažiranošću u životu župnih zajednica. Zato su svi voditelji takvih zajednica pozvani *»da ne podlegnu napasti duha odjeljivanja i elitizma, kao da bi ih Duh Sveti poticao da se odvajaju od sveopće zajednice Crkve, od onih koji u Crkvi imaju tešku i odgovornu dužnost da se brinu za svu zajednicu, od mnoštva Božjeg naroda, koji – makar posrćući – korača prema Božjem kraljevstvu. Neka nošeni evanđeoskim duhom jedinstva i ljubavi svi voditelji i članovi takvih skupina nastoje dati svoj prilog obnovi župnih zajednica kojima pripadaju.«*⁵¹ Neke se od takvih zajednica nažalost svjesno isključuju i ne doživljavaju sebe kao dio cjeline župne zajednice. Svoje djelovanje i angažman ne doživljavaju u skladu s poslanjem koje je Isus povjerio apostolima i cijeloj Crkvi, te olako izbjegavaju pastoral, katehezu i sudjelovanje u slav-

ljima sakramenata cijele župne zajednice. U nekim se zajednicama također opaža nedovoljna zainteresiranost i odvažnost za življenje istinskih kršćanskih vrednota i kreposti. A upravo su one bile i jesu temelji kršćanskog života tolikim primjerima svetosti, duhovnosti i kulture ne samo hrvatskog naroda već i čitave Crkve. Biblijsko–molitvena zajednica *Bog je ljubav* svoje mjesto poslanja i djelovanja prepoznaje u Crkvi, želi ga u njoj živjeti i ostvarivati kroz aktivno sudjelovanje u životu župne zajednice s prvenstvenom zadaćom da na temelju Božje riječi izgrađuje zajedništvo s braćom i sestrama u katoličkoj vjeri.⁵² Poslavši svoga Duha apostolima, Krist Isus utemeljio je Crkvu kojoj je povjerio poslanje da njegovom milošću stvara evanđeoski mentalitet, kulturu mira, pravednosti i istinske ljubavi. Svojim tjednim susretima u svjetlu nedjeljnih čitanja članovi zajednice *Bog je ljubav* rastu u upoznavanju Božje riječi, otkrivaju ljepotu Božje blizine i međusobnog zajedništva te prepoznaju i žive liturgijska slavlja kao vrhunac vjerničkoga života. Zato si papa Benedikt XVI, govoreći o Crkvi i istinskoj vjeri, postavlja pitanje: *»gdje naći Crkvu? Gdje ću je doživjeti onakvom kakva jest, onkraj njezina službenoga nauka i sakramentalnoga reda? Ovo pitanje može postati teška muka. A ipak, danas se pored župe kao redovita doživljenoga prostora Crkve sve više nude i nove zajednice nastale upravo iz zajedništva vjere i koje toj vjeri daju svježinu neposredna iskustva.«*⁵³ Dok suvremeno društvo pogađa duhovna i moralna kriza po osobito naglašenoj kulturi smrti koja duboko nagrizi i rastače svijet obitelji, mladih i djece kroz drogu, alkohol, nesigurnosti i tjes-

⁵¹ RNE 72.

⁵² Usp. Statut zajednice *»Bog je ljubav«*, čl. br. 3.

⁵³ J. RATZINGER, *O vjeri, nadi i ljubavi*, Verbum, Split, 2007, str. 45.

kobe, Bog i po posebnim zajednicama nudi izlaz i otvara put po svojoj riječi koja donosi istinsku slobodu. Očito je po svim suvremenim gibanjima da je »*pitanje čovjekoljubivosti Crkve odnosno župne zajednice danas ispit njezine vjerodostojnosti. Situacije i konteksti u kojima Crkva kao institucija privlači mlade ljude, uvijek su oni gdje Crkva uvjerljivo nastupa kao odvjetnica čovjeka, čovjekova dostojanstva, ljudskih prava i sloboda što daje perspektivu koja prelazi ovosvjetske granice... Institucionalni aspekt Crkve ne smijemo odbaciti. Međutim, on mora jasno stajati u drugom, a ne u prvom planu, jer se nalazi u službi Kristova spasenjskog plana s ljudima. Institucija ima svoje opravdanje i razlog postojanja samo utoliko ukoliko pomaže da se čovjek u odnosu prema Bogu razvije u ono što mu je Bog namijenio pozivom na život.*«⁵⁴ Jednako tako u suočavanju s mnoštvom ponuda suvremenih religijskih pokreta i gibanja, u Božjoj riječi, u euharistijskom slavlju i ciljanim susretima zajedno se pronalaze obrazloženja nade koja je u nama⁵⁵ te se otkriva ljepota kršćanskog poziva koji se živi u konkretnoj župnoj zajednici. U zajednici *Bog je ljubav* posebni su znak bračni parovi koji su se odvažili redovito pripremati za sudjelovanje u euharistijskom slavlju. Oni u svojim obiteljima i na radnim mjestima svjedoče o nutarnjem procesu otvaranja Božjoj riječi koja zauzima sve više prostora u njihovim obiteljima, postaje motivacijom razgovora s djecom te su čak Bibliju stavili na vidljivo mjesto kako bi postala središte njihove obitelji. Katehete, vjeroučitelji i duhovni pratitelji takvih zajednica ili pojedinaca sve više uočavaju njihove potrebe i poteškoće na putu vjere kao i njihove tjeskobe oko ispravnog shvaćanja nadahnute Božje riječi. Mnoga braća i sestre u zajednici svjedoče o njezinim višestrukim plodovima u konkretnom odra-

stanju u vjeri, nadi i ljubavi. U zajednici su se rodili pozivi za svećenički i redovnički život. Neki su članovi prepoznali svoj poziv u prihvatanju bračnog zajedništva u ljubavi te sklopili sakrament ženidbe. Neki opet osjećaju poziv za posvećenje u svijetu ... Zbog toga se svi članovi zajednice zalažu za što bolje upoznavanje Božje riječi kako bi u njoj pronašli snagu i svjetlo za svjedočenje vjere u vlastitoj obitelji, na radnom mjestu i u svakodnevnom životu. Članovi zajednice uz pomoć voditelja nastoje upoznati nauk svetih Otaca, dokumente Crkve te svijetle primjere svetaca i primjernih kršćana koji su u svome životu ostvarili radosnu vijest spasenja, nastojeći ih nasljedovati novim načinom prihvatanja evanđeoske poruke. *Zajednica Bog je ljubav* jest zajednica koja želi slijediti nadahnuća Duha Svetoga po poslanju i djelovanju koje joj Gospodin povjerava u ovom vremenu. Stoga su svi članovi zajednice pozvani na aktivnu, poniznu i radosnu službu unutar župne zajednice i na razvijanje sklada i suradnje s upraviteljima župa i drugim vjerničkim zajednicama. Preko odgovorne i sustavne suradnje zajednice i župnika ili svećenika, članovi zajednice u biti izražavaju svoju poslušnost, odanost i istinsku ljubav prema mjesnom biskupu i autoritetima Crkve. *Zajednica* želi u svemu čuvati polog katoličke vjere i promicati sakramentalni, liturgijski i vjerski život. Bît poslanja biblijsko–molitvene zajednice jest biti živo tkivo unutar župne zajednice u skladu sa svim drugim zajednicama koje djeluju u župi, čuvajući vlastitosti poslanja zajednice. Duhovnost biblijsko–molitvene zajednice *Bog je ljubav* je biblijska, euha-

⁵⁴ A. T. FILIPOVIĆ, *Školski vjeronauk i župna zajednica – prema odnosu povjerenja i suradnje*, u: »Kateheza« 26(2004)3, 221–233, ovdje str. 230.

⁵⁵ 1 Pet 3,15.

ristijska, kristocentrična. Ona proizlazi iz Božje riječi kao vječnog nadahnuća i svjetla za konkretan život vjere.

NEKI CILJEVI BIBLIJSKO–MOLITVENE ZAJEDNICE BOG JE LJUBAV

Od članova zajednice se traži

- življenje temeljnih kreposti vjere, nade i ljubavi te proučavanje Božje riječi, nje-na aktivna primjena u životu te redovito sudjelovanje na nedjeljnom euharistijskom slavlju
- jačanje zrelog i trajnog osobnog obraćenja, te poticanje, prihvaćanje i razvijanje duhovnih darova i plodova Duha Svetoga za službu bližnjima u Crkvi i društvu
- trajni rast u svetosti kroz primjerno vršenje svakodnevnih dužnosti i unošenje kulture evanđelja u svakidašnji život
- da bude molitvena, konkretna i kreativna podrška župnicima i svećenicima u župnim i drugim djelovanjima za njihov duhovni rast i rast vjernika
- da bude otvorena obiteljima, pojedincima i posvećenim osobama koji su pozvani dati vlastiti doprinos u širenju nove evangelizacije te razvoju civiliziranijeg društva u promicanju dostojanstva ljudske osobe prema nauku Crkve
- izgrađivanje, ostvarivanje i slavljenje zajedništva u redovitoj euharistiji, molitvom, žrtvom i radom unutar župne zajednice
- duhovni i moralni preporod Domovine
- promicanje kršćanskih vrijednosti u suvremenom svijetu: zajedništva, malečnosti, duhovne blizine i kršćanske bliskosti za današnje »gubavce«
- korištenje svih prikladnih sredstava da do svakog čovjeka dođe riječ Božja
- redovito sudjelovanje u susretima članova zajednice (tjednim, mjesečnim...)

- promicanje obiteljskih vrijednosti kroz različite susrete i molitve
- odgoj i formacija članova i vodstva kroz škole i tečajeve
- da bude živo tkivo unutar župne zajednice te animira liturgijska slavlja.

ULOGA KOORDINATORA U BIBLIJSKO–MOLITVENOJ ZAJEDNICI

Često se članovi zajednica vežu za nerazboritu, pohlepnu težnju za darovima i karizmama. Lako zanemaruju temeljne kreposti vjere, nade i ljubavi te istinske plodove Duha Svetoga po kojima se rađa i ostvaruje temeljni poziv na svetost. Osobe koje se u svojoj vjerničkoj nezrelosti izbjegavaju suočiti s vlastitom nutarnjom slabošću i poteškoćama, rado bježe u krivu duhovnost. Takva ih neutemeljena i ishitrena duhovnost vodi prema nerazboritim i površnim izborima u životu koji redovito urode frustracijom, depresijom i sukobima s najbližima. Nerijetko se u traženju darova i karizmi krije strah od promjena svojih životnih stavova. Takvim ljudima je lakše ući u iskrivljeno svjedočenje vjere ili fanatični religiozni aktivizam negoli u poniznosti prihvaćati najveći dar spasenja koje je Isus bezuvjetno i besplatno darovao svakom čovjeku po krštenju. Jednako tako mnogi se pojedinci i molitvene zajednice okupljaju, žele rasti u vjeri, ali ne dopuštaju Božjoj riječi da ih liječi i oslobađa od egoizma, sebičnosti i bolesne isključivosti. Zbog toga vrlo brzo dolazi do krize i raspadanja takvih molitvenih, liturgijskih ili biblijskih zajednica budući da se ne temelje na radosnom i poniznom zajedništvu koje je najveći dar i plod istinskog susreta s Isusom. Zbog toga je od velike važnosti kao zajedničko pravilo života prihvatiti Božju pisanu riječ, protumačenu na ispravan način, sa željom da Duh Krista Isusa

uvijek *upućuje u svu istinu*⁵⁶ sve okupljene i da se svi zajedno stave pred istinu tih riječi. Jedino darovani Duh Sveti tvori istinsko zajedništvo među ljudima i čini od okupljenih istinske svjedoke Božje ljubavi i istine u svijetu. Koordinatori zajednica i njihovi članovi u evanđelju trebaju prepoznati svoj stil života u međusobnom prihvaćanju i pomaganju. Svaki je kršćanin po krštenju postao živi ud Kristove Crkve i ima jedinstveno mjesto u planu Božjem. Uz mudro poticanje koordinatora zajednice nastoje se zajednički pripremati i sudjelovati u slavljenju euharistije jer po susretu s Gospodinom i slušanju njegovih riječi članovi zajednice rastu u prepoznavanju i vršenju plana Božjega prihvaćajući odgovornost da na zreliji način žive kršćanski poziv i svjedočenje za Crkvu i Krista. Članovi zajednice prihvaćanjem službi u njoj i u župnoj zajednici žele ostvariti uzvišene poticaje Sv. Pavla: *»Nego, istinujući u ljubavi da poradimo te sve uzraste u Njega, koji je Glava, Krist, od kojega sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobovima zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu, promiče svoj rast na saziđivanje u ljubavi.«*⁵⁷ Razne sekte danas krivim naučavanjima čovjeka neminovno vode do razočaranja i besmisla. Središte iz kojeg članovi zajednice djeluju po mudrom vodstvu njihovih koordinatora je pravilo *»istinujući u ljubavi«*. U ovoj dinamici odnosa istine i ljubavi jest prvotna zadaća vjerskog odgoja i sazrijevanja u svjetlu Božje riječi i zdravog nauka Crkve. Slušanjem i primanjem Božje riječi osobno ili u zajedništvu s drugima, u svakom vjerniku Duh Sveti budi odluku kako bi to i ostvarili u Crkvi i svijetu.

Znamo da su i apostoli trebali prolaziti put sazrijevanja i oslobođanja od svojih starih navika i mentaliteta staroga čovjeka. I oni su međusobno prepoznavali vlastite

granice i prepreke: *»Uto nastaje među njima prepirka tko bi od njih bio najveći. A on im reče: »Kraljevi gospoduju svojim narodima i vlastodršci nazivaju sebe dobrotvorima. Vi nemojte tako! Naprotiv, najveći među vama neka bude kao najmlađi; i predstojnik kao poslužitelj. Ta tko je veći? Koji je za stolom ili koji poslužuje? Zar ne onaj koji je za stolom? A ja sam posred vas kao onaj koji poslužuje«* (Lk 22, 24–27). Koordinatori posebnih zajednica trebaju biti nadahnuti evanđeoskim duhom služenja i poniznosti. Zato su pozvani biti u iskrenoj i poniznoj otvorenosti prema svojim svećenicima i župnicima kako bi u duhu poslušnosti prepoznali vlastito poslanje u župnoj zajednici. Jedino u ovakvoj suradnji koordinatora posebnih zajednica ili živih vjerničkih krugova sa svojim duhovnim pastirima vjernici mogu rasti na ispravan način na temeljima zdravoga crkvenog nauka i pridonijeti rastu zajedništva u životu cjelokupne župne zajednice.

PRISUTNOST DUHOVNOG ASISTENTA U BIBLIJSKO–MOLITVENOJ ZAJEDNICI

U nekim zajednicama su prisutni svećenici koji svojim teološkim znanjem, pastirskom mudrošću i iskustvom života u vjeri tumače nedjeljna čitanja u zdravom nauku Crkve i prenose blago Božje objave članovima zajednice za njihov rast. Na taj način ostvaruju svoje svećeništvo u novim prilikama u kojima se današnji čovjek nalazi. U redovitim prilikama župne kateheze za mlade, odrasle i druge kategorije vjernika prisutnost svećenika u jednoj posebnoj zajednici nove evangelizacije znači *»naviještati i razgllašavati, svim čestitim i prikladnim raspoloživim sredstvima, sadržaje*

⁵⁶ Usp. Iv 16, 13.

⁵⁷ Ef 4, 15–16.

objavljenih istina (trojstvena i kristološka vjera, smisao nauka o stvaranju, eshatološke istine, nauk o Crkvi i čovjeku, nauk vjere o sakramentima i ostalim sredstvima spasenja i dr.) te istodobno podučavati, putem moralnog i duhovnog odgoja, kako te istine pretočiti u stvarni život, svjedočenje i misionarsko zauzimanje»⁵⁸.

STRUKTURA SUSRETA BIBLIJSKO–MOLITVENE ZAJEDNICE BOG JE LJUBAV

Biblijsko–molitvena zajednica **Bog je ljubav** u svome tjednom okupljanju prati liturgijsko vrijeme Crkve, a kao temelj svoga duhovnog hoda uzima nedjeljna čitanja.

Tijek susreta u svim lokalnim zajednicama je isti, budući da on na bitan način označava specifičnost zajednice i njezinu duhovnost na putu vjere:

1. Pjesma, molitva, te zaziv Duha Svetoga
2. Kratki poticajno-motivacijski uvod od strane koordinatora
3. Prvi korak: ODREKNUĆA GRIJEHA

Koordinator zajednice uz pomoć sukoordinatora molitvom i poticajnom medijacijom pozove prisutne na ispit savjesti, odreknuće grijeha i pokajanje za njih, kako bi što spremnije prepoznali Božju prisutnost. Za ovaj prvi korak poticaj pronalazimo u Isusovom riječima: *»Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar«* (Mt 5, 23–24). *»Da ste slijepi, ne biste imali grijeha. No vi govorite: 'Vidimo' pa grijeh vaš ostaje«* (Iv 9, 41). Grijeh onemogućava zdrave i normalne odnose među ljudima osobito u zajednicama, obiteljima, na radnom mjestu. Isus je došao radi grešnika, radi svih ljudi, da donese spasenje u sva područja života grijehom ranjena. Za to je

potrebno na jednostavan i konkretan način pripremiti članove zajednice za radostno i odgovorno pristupanje sakramentu ispovijedi.

Koordinator ovaj korak i sve ostale korake na kraju zaokruži prikladnom pjesmom.

4. Drugi korak: PREDATI BOGU SVOJE PROBLEME I POTEŠKOĆE

Na temelju glavne misli iz čitanja koordinator usmjeri članove prema predanju Bogu i povjeravanju poteškoća, briga i tjeskoba. To mogu učiniti u sabranosti, šutnji ili kroz određenu molitvu... može se pročitati neki tematski psalam, evanđeoski tekst ili razmatranje koji će okupljenima pomoći u razumijevanju tereta koji svaki čovjek nosi kao prepreku za osluškiivanje Božje riječi. U tome je osobito od pomoć Božja riječ:

»Vi, dakle, poslušajte prisposobu o sijaču. Svakomu koji sluša Riječ o Kraljevstvu, a ne razumije, dolazi Zli te otima što mu je u srcu posijano. To je onaj uz put zasijan. A zasijani na tlo kamenito – to je onaj koji čuje Riječ i odmah je s radošću prima, ali nema u sebi korijena, nego je nestalan: kad zbog Riječi nastane nevolja ili progonstvo, odmah se pokoleba. Zasijani u trnje – to je onaj koji sluša Riječ, ali briga vremenita i zavodljivost bogatstva uguše Riječ, te ona ostane bez ploda. Zasijani na dobru zemlju – to je onaj koji Riječ sluša i razumije, pa onda, dakako, urodi i daje: jedan stotruko, jedan šezdeseterostruko, a jedan trideseterostruko. Tko ima uši, neka čuje!« (Mt 13, 3–9)

U ovom koraku se nastoji osloboditi od svega što kroz svakodnevni život želi ugušiti Riječ. Po ovom koraku se čovjek oslobađa briga vremenitih i zavodljivosti

⁵⁸ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – Najavjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1999, str. 26–27.

bogatstva te se može stvarno iskusiti da je molitva disanje duše, kao što su svjedočili sveti oci.

Nakon koordinatorova uvoda prelazi se na središnji dio susreta. Organizatori su pripremili ambijent – dvoranu za susret, te su svakom članu podijelili list s nedjeljnim čitanjima. U ovom koraku svakom uzima čitanja i prati dok se čitaju naglas.

- Jednom se čitanja pročitaju naglas (svaki član zajednice može izabirati jedno od čitanja, psalam i evanđelje. Budući da koordinatori animiraju susret, poželjno je da ostali članovi čitaju Božju riječ).
- Nakon što su sva čitanja pročitana naglas, ostaje se u sabranosti i ponovno se osobno pročitaju sva čitanja *u šutnji*. Osluškujući Božji govor za sebe, izabere se *jedna rečenica* iz svih čitanja, a na znak koordinatora može se započeti s čitanjem *izabrane rečenice naglas*. Treba obratiti pozornost da se izabere i pročita samo jedna rečenica, budući da ima nekih koji više puta žele pročitati po nekoliko rečenica i ne dati prostora drugima.
- Nakon što veći dio sudionika pročita rečenicu naglas, može se pjesmom ili na znak koordinatora započeti s razmjenom bogatstva Božjih riječi.
- Razmjena iskustva na osnovu pročitanih Riječi odvija se u duhu povjerenja i otvorenosti sa željom da duhovno blago postane zajedničko. Koordinator usmjeruje razgovor da se ne bi previše odmaklo od nedjeljnih čitanja budući da su ona temeljno nadahnuće za vjernički hod kroz sljedeći tjedan. Iz tih iznesenih razmišljanja, razmjene iskustava i svjedočenja prepozna se glavna nit koja se prihvaća kao poticaj za molitvu i osobni hod kroz sljedeći tjedan u životu vjere i međuodnosima s bližnjima. Jednom pjesmom se zaokruži ovaj korak.

5. Treći korak: MOLITVA

»Reče Isus svojim učenicima: 'Tko to od vas ima ovakva prijatelja? Pođe k njemu o ponoći i rekne mu: 'Prijatelju, posudi mi tri kruha. Prijatelj mi se s puta svratio te nemam što staviti preda nj!' A onaj mu iznutra odgovori: 'Ne dosaduj mi! Vrata su već zatvorena, a dječica sa mnom u postelji. Ne mogu ustati da ti dadnem...' Kažem vam: ako i ne ustane da mu dadne zato što mu je prijatelj, ustat će i dati mu što god treba zbog njegove bezočnosti. I ja vama kažem: Ištite i dat će vam se! Tražite i naći ćete! Kucajte i otvorit će vam se! Doista, tko god ište, prima; i tko traži, nalazi; i onomu tko kuca, otvorit će se. A koji je to otac među vama: kad ga sin zaište ribu, zar će mu mjesto ribe zmiju dati? Ili kad zaište jaje, zar će mu dati štipavca? Ako dakle vi, iako zli, znate dobrim darima darivati djecu svoju, koliko li će više Otac s neba obdariti Duhom Svetim one koji ga zaištu!« (Lk 11, 5–13). Iz pročitanih i razmatranih nedjeljnih čitanja, Duh Sveti u srcima članova zajednice budi konkretne molitvene nakane za potrebe Crkve i svijeta. U ovom koraku, okupljena braća i sestre izriču spontano svoje molitve Bogu u šutnji ili ih napisane tokom susreta mogu pročitati da one postanu nakana svih prisutnih. To je trenutak osobite Božje milosti jer se kroz molitvu i pjesmu događa zajedništvo na temelju Božje riječi i molitve.

6. Četvrti korak:

ZAHVALJIVANJE I SLAVLJENJE

»Dok je tako putovao u Jeruzalem, pro-lazio je između Samarije i Galileje. Kad je ulazio u neko selo, eto mu u susret deset gubavaca. Zaustave se podaleko i zavape: 'Isuse, Učitelju, smiluj nam se!' Kad ih Isus ugleda, reče im: 'Idite, pokažite se svećenicima!' I dok su išli, očistiše se. Jedan od njih vidjevši da je ozdravio, vrati se slaveći Boga u sav

*glas. Baci se ničice k Isusovim nogama zahvaljujući mu. A to bijaše neki Samarijanac. Nato Isus primijeti: 'Zar se ne očistiše desetorica? A gdje su ona devetorica? Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu, osim ovoga tuđinca?' A njemu reče: 'Ustani! Idi! Tvoja te vjera spasila!'*⁵⁹

Korak zahvaljivanja je hod prema vrhuncu iskustva vjere. Mnogi ljudi čeznu za duhovnim iskustvima, darovima, karizmama i ozdravljenjima. Kad im se to dogodi, mnogo puta se događa da više ne mole, ne čitaju Sv. pismo, ne sudjeluju redovito na euharistijskom slavlju. Korak zahvaljivanja otvara srce čovječje koje zna prepoznati djelovanje Božje i uvijek mu se vraća u predanoj poniznosti. Samo u iskrenosti ponizan čovjek može biti zahvalan i sretan. Zahvalnost je neizbježan korak na putu prave duhovnosti. Zato on članove zajednice uči i vodi prema nedjeljnom slavlju kao vrhunskoj zahvali koju Bogu iskazuju s čitavom Crkvom. Svaki je susret korak dalje u prepoznavanju ljepote euharistijskog slavlja kao vrhunskom činu slavljenja Boga.

7. Peti korak: BLAGOSLIVLJANJE

»Nego, velim vama koji slušate: Ljubite svoje neprijatelje, dobro činite svojim mrziteljima, blagoslivljajte one koji vas proklinju, molite za one koji vas zlostavljaju... Dajte i dat će vam se: mjera dobra, nabijena, natresena, preobilna dat će se u krilo vaše jer mjerom kojom mjerite vama će se zauzvrat mjeriti...« »Nema dobra stabla koje bi rađalo nevaljalim plodom niti stabla nevaljala koje bi rađalo dobrim plodom. Ta svako se stablo po svom plodu poznaje. S trnja se ne beru smokve niti se s gloga grožđe trga. Dobar čovjek iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta iz obilja srca usta mu govore« (Lk 6, 27–28, 38.43–45). Blagoslov je znak Božje naklo-

nosti i blizine. Iz susreta sa živim Bogom u zajedništvu s braćom i sestrama prepoznaje se djelovanje Božje koje uvijek ima konkretne učinke na život i djelovanje. Završni korak cijelog susreta je blagoslivljanje. Nakon što je Božja riječ dobila više prostora u životu vjernika, ona postaje djelotvorna kroz konkretne odluke za život u vjeri. Iz duboke povezanosti s Bogom donose se plodovi vjere, nade i ljubavi. To je znak Božjega blagoslova. Iz svijesti o Božjem blagoslovu i otvorenosti za njegov protok članovi zajednice blagoslivljaju Boga koji je izvor svih blagoslova i darova. Molli se njegov blagoslov za Crkvu, za svijet gdje se još uvijek osjeća pustoš međuljudskih odnosa, duhovno i materijalno siromaštvo. Tu se očituju na jedinstven način Isusove riječi: *»Dobar čovjek iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta iz obilja srca usta mu govore.«* Na kraju svakoga biblijsko–molitvenog susreta je čin blagoslivljanja! Sve proizlazi iz blagoslova. On je vrhunac svega ali i prožima sve. Sve počinje i završava blagoslovom! On je poput rijeke, žive vode koja izvire iz vječnosti i natapa sve stvoreno da bi ponovno oživjelo i donosilo obilat rod. Dinamika blagoslova i blagoslivljanja prepoznaje se u knjizi Otkrivenja: *»I pokaza mi rijeku vode života, bistru kao prozirac: izvire iz prijestolja Božjeg i Jaganjčeva. Posred gradskoga trga, s obje strane rijeke, stablo života što rodi dvanaest puta, svakog mjeseca svoj rod. A lišće stabla za zdravlje je narodima. I neće više biti nikakva prokletstva. I prijestolje će Božje i Jaganjčevo biti u gradu i sluge će mu se njegove klanjati i gledati lice njegovo, a ime će im njegovo biti na čelima. Noći više biti neće i neće trebati svjetla od svjetiljke ni svjetla sunčeva: obasjavat će ih Gospod Bog i oni će kraljevati u vijeke*

⁵⁹ Lk 17, 11–19.

vjekova. *I reče mi: »Ove su riječi vjerne i istinite.«*⁶⁰ Blagoslov je dar Božji! Nitko ne može reći da je zaslužio taj dar! On je bezuvjetan i njega Bog daruje otvorenu i jednostavnu srcu. Blagoslov ima snagu koja oživljuje i ozdravlja! Svugdje gdje nam se čini da postoji prokletstvo i da djeluje, pozvani smo zazivati Božji blagoslov i u njegovu ime blagoslivljati osobe i situacije. On se događa na jednostavan i spontan način. Kao što rijeka dotiče sve i donosi plodnost i svježinu, tako i osoba otvorena srca dopušta Bogu da po njoj blagoslivlja i donosi plodove ljubavi, mira, radosti i spasenja. Iz ovog stava otvorenosti koordinatori zaključuju susret poticajnim riječima za življenje u duhu vjere i otvorenosti Duhu Krista Isusa, usmjereni prema nedjeljnom euharistijskom slavlju, izvoru svakoga blagoslova, na kojem se vjernici diljem svijeta okupljaju radi slušanja iste Božje riječi i blagovanja Tijela Kristova kao hrane za svakodnevni život u vjeri.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Župna zajednica je veoma vrijedno mjesto u kojoj se oblikuju i razvijaju istinski međuodnosi na temeljima Božje riječi, tradicije i učiteljstva Crkve. Zajedništvo u Crkvi očito je prvenstveno dar Božji koji proizlazi iz nerazrješivog zajedništva Oso-ba Presvetoga Trojstva. Zajedništvo je poziv i poslanje svih koji vjeruju u Krista jer prepoznaju važnost Isusove molitve upućene Ocu: *»da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama*

*budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao«*⁶¹. Isus moli Oca da svi budu jedno i nikoga ne isključuje iz zajedništva u kojem živi sa svojim Ocem u Duhu Svetome. U to su zajedništvo ljubavi pozvani svi ljudi. Članovi posebnih zajednica ili živih vjerničkih krugova svojim doprinosom žele biti poput kvasca u župnoj zajednici. Opasnost je da se neka zajednica vjernika, pokret ili pak župna zajednica počne smatrati isključivom, zatvorenom ili elitnom zajednicom vjernika koja svoj cilj i svrhu pronalazi jedino u svojim teritorijalnim, organizacijskim ili idejnim okvirima i ne otvara se općoj Crkvi i zajedničkom poslanju u svijetu. Zbog toga je od presudne važnosti pronalaziti nove puteve u izgradnji kvalitetnijih međuljudskih odnosa, a osobito među vjernicima – suradnicima u župnoj katehezi. Iz ove društvene i eklezijalne promjene proizlazi i drugačije vrednovanje župne zajednice. Naime, potrebno je više isticati važnost zajednice i zajedništva negoli ispunjenu kvotu ili normu u župnom pastoralu. Na ovaj se način članovi posebnih zajednica okupljaju radi zajedničkog slušanja Božje riječi i prihvaćajući se kao braća i sestre na istom putu postaju jedna duhovna obitelj koja se priprema za nedjeljno slavlje u kojem će se s ostalim zajednicama i s cijelom župom okupiti i slaviti na sakramentalan način otajstva vjere i biti znak spasenja u suvremenom društvu.

⁶⁰ Otk 22, 1–7.

⁶¹ Iv 17, 21.